

BOSNA I HERCEGOVINA
APELACIONI SUD BRČKO DISTRIKTA
BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 96 o P 152315 23 GŽ
Brčko, 25. januar 2024. godine

U IME BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE!

Apelacioni sud Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, u vijeću sastavljenom od sudija Ilje Klaića, kao predsjednika vijeća, Šejle Drpljanin i Srđana Nedića, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužiteljice M.C. iz B., zastupane po punomoćniku Džemalu Zahiroviću advokatu Kancelarije za pravnu pomoć Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, protiv tuženog N.C. iz B., zastupanog po punomoćniku Miloradu Zivlaku, advokatu iz Brčkog, radi izdržavanja, v. sp. 300,00 KM, odlučujući o žalbi tuženog izjavljenoj protiv presude Osnovnog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj 96 o P 152315 22 P od 13. septembra 2023. godine, na sjednici vijeća održanoj dana 25. januara 2024. godine, donio je sljedeću

P R E S U D U

Žalba tuženog N.C. iz B. se odbija kao neosnovana i presuda Osnovnog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj 96 o P 152315 22 P od 13. septembra 2023. godine POTVRĐUJE.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj 96 o P 152315 22 P od 13. septembra 2023. godine (u daljem tekstu prvostepena presuda) odlučeno je na sljedeći način:

„Obavezuje se tuženi N.C. da na ime doprinosa za izdržavanje tužiteljice M.C., kao neobezbijeđenog bivšeg bračnog partnera, uplaćuje na transakcijski račun broj: ... otvoren kod ... iznos od po 100,00 KM mjesečno i to svakog prvog do desetog u mjesecu za tekući mjesec, počev od 13.09.2023. godine kao dana donošenja odluke pa ubuduće dok za to postoje zakonski uslovi ili do druge odluke suda, a sve u roku od 30 dana od dana prijema presude.

Tužiteljica se odbija sa viškom glavnog zahtjeva preko dosuđenog (100,00 KM mjesečno) do potraživanog iznosa na ime izdržavanja (300,00 KM mjesečno), kao neosnovan.

Tužiteljica se odbija i sa dijelom zahtjeva za isplatu zakonske zatezne kamate preko dosuđenog do potraživanog perioda, kao neosnovan.“

Protiv navedene presude tuženi N.C. (u daljem tekstu tuženi) blagovremeno je izjavio žalbu zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava sa prijedlogom ovom sudu da „utvrdi osnovanost žalbenih navoda i preinači presudu Osnovnog suda Brčko distrikta BiH broj 96 O P 152315 22 P od 13.09.2023. godine tako što će tužbeni zahtjev u cjelosti odbiti kao neosnovan“.

Tužiteljica M.C. iz B. (u daljem tekstu tužiteljica) nije dostavila odgovor na žalbu tuženog.

Nakon što je prvostepenu presudu ispitao u smislu odredbe člana 341. Zakona o parničnom postupku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Brčko distrikta Bosne i Hercegovine“ broj 28/18 i 6/21– u daljem tekstu Zakon o parničnom postupku), ovaj sud je odlučio kao u izreci ove presude iz razloga koji slijede.

Predmet spora u ovoj parnici (budući da je ranijom pravosnažnom presudom od 4. jula 2022. godine razveden brak parničnih stranaka) jeste zahtjev tužiteljice da sud obaveže tuženog da joj, kao neobezbijeđenom bivšem bračnom partneru, na ime doprinosa za izdržavanje plaća novčani iznos od 300,00 KM mjesečno, i to svakog prvog do desetog u mjesecu za tekući mjesec počev od 1. decembra 2022. godine pa ubuduće sve dok za to postoje zakonski uslovi ili do druge odluke suda, a koji tužbeni zahtjev je tuženi osporavao u cjelosti, kako u pogledu osnova, tako i visine postavljenog tužbenog zahtjeva navodima da se tužba ne zasniva na valjanim dokazima, istovremeno ističući da i on živi u veoma teškoj zdravstvenoj i socijalno – materijalnoj situaciji i da bi davanjem izdržavanja doveo sebe u još težu situaciju, pa predlaže da sud odbaci tužbu ili odbije tužbeni zahtjev kao neosnovan.

Prema razlozima prvostepene presude, te stanja spisa na osnovu provedenih dokaza u prvostepenom postupku su utvrđene odlučne činjenice i to:

- da su parnične stranke bile u braku 37 godina (dana 25. augusta 1985. godine parnične stranke zaključile brak u mjestu B.G. koji je razveden presudom Osnovnog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj 96 O P 145154 22 P od 4. jula 2022. godine);

- da je za vrijeme trajanja braka tužiteljica bila domaćica posvećena porodici (osim četiri godine rada u S.), da nema stručno zanimanje, da čuva stariju osobu i po osnovu toga ostvaruje primanja od 400,00 KM mjesečno, da ima mjesečne izdatke u prosjeku od 50,00 KM na ime režija za utrošenu električnu energiju, pri čemu joj mjesečno ostane oko 350,00 KM, zatim da živi u svojoj garsonjeri od 36 m² i da nema posebnu imovinu od koje bi mogla da ostvaruje dodatne prihode, da je narušenog zdravstvenog stanja;

- da je tužiteljici teško narušeno zdravlje epilepsijom, somatiformnim neurotskim poremećajem kog prati i kognitivna disfunkcija, dijabetesom melitusom sa kontrolisanom kardiomiopatijom, bolovima kičmenih pršljenova slabinske kičme, da tužiteljica ima česte epileptične napade usljed čega je trajno nesposobna za rad i samostalno privređivanje (nalaz i mišljenje vještakinje medicinske struke prof. dr med. sc. Nurke Pranjčić);

- da tuženi ostvaruje penziju iz Republike Slovenije u iznosu od 150,00 Eura, invalidsku penziju u iznosu od 275,00 KM, borački dodatak u iznosu od 45,00 KM i

naknadu za tuđu njegu i pomoć u iznosu od 110,00 KM, što ukupno čini iznos oko 720,00 KM, da njegovi mjesečni izdaci na ime režija iznose oko 174,00 KM; da živi u vlastitom stanu od 66 m² i da posjeduje kuću (očevinu) u V.

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja, prvostepeni sud je zaključio da primanja koja ostvaruje tužiteljica (iznos od 350,00 KM) nije dovoljan da sama sebe izdržava imajući u vidu sindikalnu potrošačku korpu za 2023. godinu i to za jednog člana domaćinstva (troškovi ishrane, higijene, odjeće, obuće, izdržavanja domaćinstva iznose 499,00 KM) i to u situaciji kada je tužiteljica trajno nesposobna za rad i samostalno privređivanje, dok sa druge strane, kada se kod tužitelja od njegovih prihoda oduzmu rashodi, istome ostane iznos od 546,00 KM, a cijeneći da tužitelj posjeduje nekretninu kuću (očevinu) u V. po osnovu koje može da poveća svoja mjesečna primanja (prodajom, izdavanjem pod zakup ili eventualno selidbom u tu kuću, a prodajom ili izdavanjem stana u kojem trenutno živi) bez ulaganja posebnih napora radi obezbjeđenja sredstava za izdržavanje, to je utvrdio da su u konkretnom slučaju ispunjeni kumulativno postavljeni uslovi iz članova 203. i 204. stav (3) Porodičnog zakona Brčko distrikta Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Brčko distrikta Bosne i Hercegovine“ broj 23/07 – u daljem tekstu Porodični zakon) za utvrđivanje obaveze tuženog da doprinosi izdržavanju tužiteljice, kao bivšeg bračnog partnera, u mjesečnom iznosu od 100,00 KM, dok je, polazeći od svih okolnosti ovog slučaja, u preostalom dijelu od dosuđenog, a do traženog iznosa izdržavanja, tužbeni zahtjev odbio kao neosnovan.

Tuženi, u obrazloženju razloga zbog kojih pobija prvostepenu presudu u bitnom osporava zaključak prvostepenog suda u pogledu utvrđene trajne nesposobnosti za rad na strani tužiteljice smatrajući da ljekar medicine rada nije kompetentan da se izjašnjava na te okolnosti i da su za to ovlaštene samo nadležne komisije sastavljene od stručnih ljekara specijalista, istovremeno ističući da nalaz i mišljenje vještaka nisu dati na osnovu adekvatne medicinske dokumentacije (zdravstvenog kartona), pri čemu smatra da je uskraćen u svom traženju pribavljanja zdravstvenog kartona „ne kao dokaza, nego da bi mogao ispitati vještaka na okolnosti i činjenice koje su važne za pravilno utvrđivanje zdravstvenog stanja tužiteljice“. Također, smatra i da je prvostepeni sud nepravilno utvrdio visinu njegovih prihoda jer je pogrešno uračunao u njegova primanja lične dodatke (borački dodatak i dodatak za tuđu pomoć i njegu), a koji „nisu djeljivi sa bilo kojim drugim osobama“, kao i u pogledu imovine u V., obzirom da ista tek treba da bude predmet ostavinskog postupka iza njegove preminule majke, na kojoj se predmetne nekretnine još uvijek vode. Na koncu ističe i da je teret izdržavanja na njihovoj zajedničkoj djeci obzirom da on nema mogućnosti da doprinosi tužiteljčinom izdržavanju.

Žalba tuženog nije osnovana.

Nasuprot žalbenim navodima, ovo vijeće cijeni da je prvostepeni sud, temeljem provedenih dokaza na glavnoj raspravi, pravilno utvrdio sve činjenice i okolnosti koje su od značaja za pravilno presuđenje u smislu odlučivanja o postavljenom tužbenom zahtjevu, primarno sa aspekta primjene odredbi članova 203. i 204. stav (3) kojima su propisani kumulativni uvjeti za obavezivanje jednog od bivših supružnika na izdržavanje drugog bivšeg supružnika i odredbe člana 214. Porodičnog zakona.

U smislu odredbe člana 203. Porodičnog zakona bračni supružnik koji nema dovoljno sredstava za život, ili ih ne može ostvariti iz svoje imovine, a nesposoban je

za rad ili se ne može zaposliti, ima pravo na izdržavanje od svog bračnog supružnika srazmjerno njegovim mogućnostima. Prilikom utvrđivanja potreba osobe koja traži izdržavanje, sud će uzeti u obzir njeno imovno stanje, sposobnost za rad, mogućnost za zapošljavanje, zdravstveno stanje i sve druge okolnosti od kojih zavisi ocjena njenih potreba, kako propisuje odredba člana 214. stav (2), dok će se u odnosu na osobu koja je dužna davati izdržavanje uzeti u obzir sva njena primanja i stvarne mogućnosti da stječe povećanu zaradu, kao i njene vlastite potrebe i zakonske obaveze izdržavanja (stav (3) člana 214. Porodičnog zakona).

Pravo na izdržavanje (aktivna pretpostavka za izdržavanje) stječe bračni supružnik ako: 1) nema dovoljno sredstava za život; 2) nesposoban je za rad ili se ne može zaposliti; 3) drugi bračni supružnik može davati izdržavanje (pasivna pretpostavka izdržavanja).

U konkretnom slučaju, iz utvrđenog činjeničnog stanja proizlazi da je tužiteljicu za vrijeme trajanja bračne zajednice izdržavao suprug, da je za vrijeme trajanja braka tužiteljica bila domaćica posvećena porodici, da je trajno nesposobna za rad i samostalno privređivanje jer se liječi od 2002. godine, ima učestale epileptične napade, ima neurotske poremećaje koje prati kognitivna (spoznajna) disfunkcija, ima dijabetes, kontroliranu kardiomiopatiju, bolove kičmenih pršljenova slabinske kičme, kao i da jedino zaposlenje koje može pronaći u svojoj životnoj dobi od 61 godinu starosti, bez stručnog zanimanja i sa završenom osmogodišnjom osnovnom školom, podrazumijeva obavljanje samo pomoćnih i teških poslova, a koje tužiteljica nije u stanju da obavlja. Njena radna nesposobnost je utvrđena vještačenjem po vještakinji medicinske struke i to iz oblasti medicine rada koji nalaz i mišljenje je prvostepeni sud pravilno cijenio, kao i ostale izvedene dokaze kojima je dao odgovarajući značaj prilikom odlučivanja o postavljenom tužbenom zahtjevu, a stečeno uvjerenje o zdravstvenom stanju i materijalnim prilikama parničnih stranaka je opravdao dovoljnim, logičnim i uvjerljivim razlozima koje kao pravilne prihvata i ovaj sud.

Podsjećamo da sud, shodno odredbi člana 271. Zakona o parničnom postupku, na prijedlog stranke/aka, određuje vještačenje kada je radi utvrđivanja ili razjašnjenja određenih činjenica potrebno stručno znanje kojim sud ne raspolaže i u rješenju (o određenom vještačenju), između ostalog, određuje ime, prezime i zanimanje vještaka. Cijeneći da je za vještakinju određena stručna osoba koja raspolaže potrebnim znanjem (u ovom konkretnom slučaju ljekarka, primarijus, doktorica medicine, specijalistica medicine rada i redovna profesorica na Katedri medicine rada Medicinskog fakulteta Univerziteta u Tuzli), a po prijedlogu tužiteljice, ovaj sud cijeni neosnovanim žalbeni navod tuženog da je za ocjenu radne sposobnosti „nadležna specijalna državna komisija“. Kako je vještakinja svoj nalaz i mišljenje iznijela savjesno i u skladu sa pravilima medicinske nauke i struke i to na temelju detaljne analize medicinske dokumentacije za tužiteljicu, uključujući i zdravstveni karton (prilikom usmenog iznošenja nalaza i mišljenja na ročištu održanom dana 13. septembra 2023. godine pred prvostepenim sudom vještakinja je istakla da je, između ostalog, koristila i medicinsku dokumentaciju iz zdravstvenog kartona tužiteljice), kao i njenog neposrednog pregleda, to je prvostepeni sud pravilno postupio kada je, cijeneći pomenuti nalaz i mišljenje vještakinje kao stručan i objektivian, zaključio da tužiteljica nije sposobna za rad. Stručno medicinsko vještačenje koje tuženi pominje u žalbi eventualno se može odnositi na procjenu i mišljenje u nekoj drugoj vrsti postupaka (upravni), a koje mišljenje, eventualno, može

biti osnov za donošenje upravnog akta. Međutim, u ovoj pravnoj stvari, u parničnom postupku, polazeći od toga da se nesposobnost za rad dokazuje u pravilu provođenjem vještačenja po vještaku iz oblasti medicine rada, u kom domenu struke je određena vještakinja koja je, kao osoba koja raspolaže posebnim naučnim i stručnim znanjem i iskustvom, iznijela svoja zapažanja o predmetu vještačenja i zaključke o određenim činjenicama izvela na osnovu rezultata tog ispitivanja, tada, suprotno tvrdnji tuženog, pomenutim žalbenim navodima nije dovedena u pitanje pravilnost ocjene prvostepenog suda u pogledu vjerodostojnosti, odnosno dokazne snage provedenog vještačenja.

Neosnovan je i žalbeni navod tuženog u pogledu istaknutog zahtjeva za pribavljanje zdravstvenog kartona tužiteljice, obzirom da isti nije ni bio prijedlog dokaza tuženog (odgovor na tužbu od 23. decembra 2022. godine, održano pripremno ročište dana 2. marta 2023. godine kada tuženi nije imao dokaznih prijedloga). Pravila o pribavljanju isprava regulišu postupak pribavljanja isprava radi dokazivanja pred sudom, a imajući u vidu da tuženi nije imao dokaznih prijedloga, da je, kako to i sam navodi „zatražio pribavljanje kartona ne kao dokaza, nego da bi mogao ispitati vještaka na okolnosti i činjenice koje su važne za pravilno utvrđivanje zdravstvenog stanja tužiteljice“, to nisu ni bile ispunjene zakonske pretpostavke da bi se udovoljilo zahtjevu tuženog u smislu odredbe člana 258. stav (3) Zakona o parničnom postupku. Ovo dodatno i iz razloga što se postupak u momentu postavljanja takvog zahtjeva već nalazio u fazi glavne rasprave, ali i razloga što je navedena medicinska dokumentacija (iz zdravstvenog kartona tužiteljice) bila predmetom vještačenja i ista je sastavni dio datog nalaza i mišljenja (navedena sadržina nalaza), pa se tuženi svakako o svemu tome mogao blagovremeno i adekvatno očitovati.

Nije u pravu tuženi niti kada iznosi tvrdnju da se borački dodatak i dodatak na tuđu pomoć i njegu, kao njegovi „lični dodaci“ nisu mogli uračunati u njegove prihode. Ovo iz razloga jer je odredbom člana 214. stav (3) Porodičnog zakona određeno da će sud, prilikom utvrđivanja mogućnosti osobe koja je dužna davati izdržavanje uzeti u obzir „sva“ njena primanja i stvarne mogućnosti da stječe povećanu zaradu, kao i njene vlastite potrebe i zakonske obaveze izdržavanja. Dakle, niti jednim propisom nije određeno da se ti prihodi ne uzimaju u obzir u postupku izdržavanja. Ovo posebno i iz razloga što je odredbom člana 157. stav (4) Zakona o izvršnom postupku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine propisano da se može provesti izvršenje na primanjima invalida po osnovu novčane nadoknade za fizičko oštećenje i dodatku za tuđu pomoć i njegu radi naplate potraživanja po osnovu zakonskog izdržavanja. Pa kako ista primanja mogu biti predmetom izvršenja za realizaciju potraživanja po osnovu zakonskog izdržavanja, tada se tim prije uzimaju u obzir prilikom utvrđivanja mogućnosti bračnog supružnika da daje supružansko izdržavanje.

Pogrešan je stav tuženog i da se radi o „neutvrđenom dokazu“ kada je u pitanju zaključak prvostepenog suda da tuženi posjeduje imovinu u V. Navedena činjenica nije učinjena spornom tokom prvostepenog postupka (stranica druga pasus peti prvostepene presude), a obzirom da je sam tuženi (pored iskaza tužiteljice) na raspravi održanoj pred prvostepenim sudom dana 13. septembra 2023. godine potvrdio da posjeduje očevinu – kuću u V. koja je uslovna za život, da za kuću na selu plaća vodu od 5,00 do 6,00 KM mjesečno i električnu energiju 20,00 KM, te porez na nekretninu jednom godišnje 40,00 KM, a i kod toga da sam u žalbi ukazuje da ima

troškove na ime održavanja tog domaćinstva (košenje trave, čišćenje okoliša), tada istaknuti žalbeni navod nije osnovan jer je zapravo kontradiktoran razlozima koji su uz njega navedeni.

I u konačnici, valja podsjetiti da međusobno pravo i dužnost bračnih supružnika na izdržavanje predstavljaju lične odnose bračnih supružnika imovinskog karaktera. Obaveza izdržavanja bračnih supružnika proistječe iz zakona. Kad jedan bračni supružnik ima pravo na izdržavanje na teret drugog bračnog supružnika, prvenstveno je taj bračni supružnik obavezan doprinositi njegovom izdržavanju, pa se time isključuje obaveza djece (na čemu pogrešno insistira tuženi) da doprinose izdržavanju roditelja čijem potpunom izdržavanju doprinosi drugi bračni supružnik. Samo ako bračni supružnik, koji je obavezan davati izdržavanje, nije u mogućnosti doprinositi potpunom izdržavanju drugog bračnog supružnika, i djeca su obavezna doprinositi njegovom izdržavanju.

Dakle, kako bračni partner ima pravo na izdržavanje od drugog bračnog partnera srazmjerno njegovim mogućnostima pod uvjetom da nema dovoljno sredstava za život (dakle, supružnik koji traži izdržavanje ne mora biti potpuno neobezbijeđen, odnosno bez ikakvih sredstava za život, što znači da će ovaj uvjet postojati i u situacijama kada sredstva kojima supružnik, tužiteljica u konkretnom, raspolaže, nisu dovoljna da podmire njene životne potrebe) ili ih ne može ostvariti iz svoje imovine, a nesposoban je za rad ili se ne može zaposliti (odredba člana 203. Porodičnog zakona), te kako ovaj sud u potpunosti prihvata kao pravilnu ocjenu izvedenih dokaza na glavnoj raspravi, kao i razloge date u obrazloženju presude prvostepenog suda koji se tiču nemogućnosti zaposlenja tužiteljice zbog njenog zdravstvenog stanja odnosno njene trajne nesposobnosti za rad, u situaciji kada tužiteljica ima 61 godinu starosti, lošeg je zdravstvenog stanja (karakter bolesti i njene posljedice pobliže navedeni u nalazu vještakinje medicinske struke prof. dr. med. sci Nurke Pranjčić), imajući u vidu da, osim garsonjere u kojoj stanuje, tužiteljica ne posjeduje nikakvu drugu imovinu iz koje bi mogla ostvariti zaradu, te s druge strane, prilike i imovinu kojima tužitelj raspolaže, uvažavajući i njegove rashode i potrebe, u svojoj ukupnosti opravdavaju zaključak prvostepenog suda o (ne)osnovanosti tužbenog zahtjeva tužiteljice.

Slijedom iznesenog, kako je prvostepeni sud na potpuno i pravilno utvrđeno činjenično stanje pravilno primijenio materijalno pravo (norme kojima se pobliže uređuje institut izdržavanja bivšeg bračnog supružnika), a da pri tome nije počinio povrede postupka na koje ovaj sud pazi po službenoj dužnosti, valjalo je primjenom odredbe člana 346. Zakona o parničnom postupku odlučiti kao u izreci ove presude.

PREDSJEDNIK VIJEĆA

Iljo Klaić